

————— YARGI MESELESİ HALLOLUNDU! —————
Yargıçların “Eşekli Demokrasi” ile İmtihanı

Orhan Gazi Ertekin; AÜ Hukuk Fakültesini bitirdi. 1995 yılından beri hâkimlik yapmaktadır. Demokrat Yargı Derneği Eşbaşkanlığı görevini sürdürüyor.

“*Cumhuriyet Döneminde Türkçülüğün Çatallanan Yolları*” [Milliyetçilik, 4. Cilt, 2002, İletişim Yay.], “Türk Devlet Biliminin Doğuşu ve Yükselişi” [Dönemler ve Zihniyetler, 9. Cilt, 2009, İletişim Yay.], “Kayıp Bir Destan Kayıp Bir Tarih: Özsoy Operası” [Toplum ve Bilim, 2005 Bahar] gibi makalelerin yanı sıra *Tarih ve Toplum, Radikal, Taraf, Zaman, Star* gazetelerinde çeşitli yazıları yayımlandı.

epos

© EPOS YAYINLARI-71

İnceleme Kitapları

Orhan Gazi Ertekin

YARGI MESELESİ HALLOLUNDU!

Yargıçların “*Eşekli Demokrasi*” ile İmtiham

Yayıma Hazırlayan:

M. Serdar Kayaoğlu

© Epos Yayınları, 2011

©Orhan Gazi Ertekin, 2011

Düzeltili:

Bâki Alemdar

Kapak Tasarımı:

epos

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:

epos

Baskı ve Cilt:

Sözkesen Matbaası (0.312) 395 21 10

Dördüncü Baskı, Ankara 2011

ISBN: 978-975-6790-87-8

Sertifika no: 16468

EPOS YAYINLARI

GMK Bulvarı 60/20 (06570) Maltepe-Ankara,

Tel.Fax: (0.312) 232 14 70 - 229 98 21

eposkitap@eposyayinlari.com

www.eposyayinlari.com

Orhan Gazi Ertekin

YARGI MESELESİ HALLOLUNDU!

Yargıçların “Eşekli Demokrasi” ile İmtihanı

epos

4. Baskı

Bu çalışmayı “*yol arkadaşlarım*”a ithaf ediyorum.

C. Savcısı İsmail Yalçın, Hâkim Uğur Yiğit, Hâkim Kemal Şahin, Hâkim Mustafa Kurtaran, Hâkim Mehmet Taştan, Hâkim Faruk Özsü ve Demokrat Yargı üyelerine, “ne olursa olsun kazanmak” değil doğru ve haklı kalarak kazanmak istediklerini gösterdikleri için... İlkelerini gerçek hayata taşıma çabasını “saflık” olarak görmeyi reddettikleri için...

Bütün öğrettikleri için...

İçindekiler

ÖNSÖZ	11
GİRİŞ	15
1. SEÇİM İÇİN ÖN HAZIRLIK ve GİRİŞİMLER	21
YARGIDA DEMOKRASİ GELENEĞİ	21
TEMEL SORUNLAR	22
ÖNGÖRÜLER	24
ÖNERİLER	25
1. Platform	25
2. Adalet Bakanlığı'nın sürecin dışında kalması	26
3. Program	26
GİRİŞİMLER	27
SEÇİMİN ÖRGÜTLENMESİ ÇABALARI	27
Bürokrasiyle İlk Temas	29
Bürokrasi Teyakkuzda	34
Platform Önerisinin Dışlanması Çabaları	39
DEMOKRAT YARGI'NIN ÖN HAZIRLIKLARINA	
MÜDAHALELER	42
Bürokrasinin Taktikleri	43
Yargıtay Üyeleri	46
Osman Can	48
2. SEÇİM, BÜROKRASİ ve “KURTLARLA DANS”	51
BÜROKRASİ CEPHESİ	53
Bürokrasinin Operasyonları	53
Peki, Demokrat Yargı Niye Karşı Çıktı?	56
— Yargı, Bürokrasi Olarak İnşa Edilmiştir	57
— Yargı Bürokratik Hiyerarşiye Tâbidir	59
— Yargıç mı Bürokrattan, Bürokrat mı Yargıçtan Çıkar?	60
— Genelkurmay-Milletvekili ve Bürokrat-Yargıç	62

– Adalet Bakanı Bürokrasinin Tuzağına Düşüyor	62
BÜROKRATLAR KARŞISINDA ADAY OLMAK MI?	64
– Bürokratların Eğlence Sahnesi	65
– Asıl Tahribat Kendi Taraftarlarına	66
– Bakanlık Listesine Kürsüden Girenler	68
– CV’lerde Ortaya Çıkan Hâkim-Bürokrat Trajedisi: İbrahim Okur’un CV’si	69
3. TEKLİF	75
KÜTÜK MÜ DEDİNİZ?	75
BİRİNCİ TUR	76
– Teklifi kabul edelim.– 76	
– Teklifi reddedelim.– 77	
– İlkelerimizi hatırlatmak üzere geldim.– 78	
– “Bakanlık Eşeği Aday Gösterse Eşeğe de oy veririm.”– 78	
– Yarsav reklâm şirketi ile anlaşmış. Bakanlığı Destekleyelim. –79	
– Üç isim belirleyebiliriz. Fakat, olmadığı taktirde kendi listemizi yapmalıyız.– 79	
– Müzakere yapalım. Fakat derneğin seçime girmemesi bir intihar olur. –79	
– Bugün, eğer, Bakanlığın listesine eklenmeyi kabul edersem dün söylediğim onca şey ne olacak? İlkelerimiz ne olacak? –80	
– Sorun bankalarla, ekonomi ile Yargıtay ve Danıştay’ın yeniden yapılanması ile ilgili. Bakanlığı destekleyelim. Yarsav’ın kazanacağı bir sabaha uyanacağıma şeytanla işbirliği yaparım. – 80	
– Teklif, bizzat teklifin sahibi açısından dahi mantıksal değil. Kaybetme korkusu yaygınlaştırılarak sağlıklı karar almamız engellenmeye çalışılıyor.– 81	
– Bir tek saniye dahi beklemeden listemizi ve programımızı açıklamalıyız. – 82	
İKİNCİ TUR	82
– Böyle bir durumda, bürokratlar dışındaki herkes kaybedecektir. Hattâ hükümet bile kaybedecektir. –83	
– Bakanlık listesine zarar verilmesine müsaade edilemez. – 84	
– Bir diktadan bir başka diktaya geçiş yerine her türlü diktaya karşı olmalıyız. –84	
– Celalettin Harzemşah’ın dediği gibi biz üzerimize düşeni yapalım,	

sonunda kazanmak ya da kaybetmek takdirdir. İnançlarımı, sadece kendi çıkarlarımın kaldıracı olarak kullanmak yerine, bütün insanlığın imtihanından ve bütün insanlıkla birlikte gururla geçirmektir benim görevim. –85

– Dini bu işlere karıştırmayalım. Biz şu ân bir seçim yapıyoruz ve bir seçimin gerekleri neyse onu yapmalıyız. –86

– Bizim derdimiz, toplumun tüm renklerinin yeni HSYK’ya yansımasıdır. Yani ele geçirmek değil, ele geçirilemez olmasını sağlamaktır. –87

ÜÇÜNCÜ TUR 87

– Bu aşamada yapacak tek şey kalmıştır. Ya siz gideceksiniz ya da biz.– 88

– Siz kalın, biz gideriz. – 89

4. SEÇİMİN TARAFLARI 91

VAZİYET-İ UMUMİYE 91

Yarsav 93

Adalet Bakanlığı 93

Benzerlikler 94

TARAFLARIN ÖZGÜL VAZİYETLERİ 95

BAKANLIK BÜROKRASİSİNİN VAZİYETİ 95

YARSAV’IN VAZİYETİ 97

DEMOKRAT YARGI’NIN VAZİYETİ 99

“BAĞIMSIZ ADAYLAR” 101

5. HANGİ DEMOKRASİ ve KİM KAZANDI? 107

TARAFLARIN DEMOKRASİ PRATİKLERİ ve ÇELİŞKİLER 109

Demokrasi Pratiklerinin Önemi 109

Tarafların İç Çelişkileri 109

– Yarsav Tabanında Demokrasi Şöleni 111

– Yargıda Muhafazakâr-Demokratlığın Halleri 112

– Hâkim ve Savcıların Demokrasi Algısı 115

– Demokrat Yargı’nın Yetersizliği 116

KİM KAZANDI? 117

DEĞERLENDİRMELER 119

YARGININ DEMOKRASİ İLE ACINASI İLİŞKİSİ 122

“Seçilmiş” HSYK Üyelerinden İtiraf: Aslında Seçim Olmadı! 125

“EŞEKLİ DEMOKRASİ” 127

“ŞEYTANLA DEMOKRASİ”	132
TÜRK YARGI KÜLTÜRÜ BİR “ <i>QUASIMODO</i> KÜLTÜRÜ” MÜ?	135
TÜRKİYE’DE YARGI KÜLTÜRÜ ve YARGI AHLÂKI	141
BAKANLIK LİSTESİ ve POLİTİK ŞİZOFRENİ	144
HSYK SEÇİMLERİ ve LİBERAL-DEMOKRAT AYDINLAR	148
“DOLMABAĞÇE PAKTI”	153
KEMALİZME Mİ YOKSA DİKTAYA MI KARŞIYIZ?	157
HSYK SEÇİMLERİ ve POLİTİK ARABESK	162
HSYK SEÇİMLERİ ve AVRUPA BİRLİĞİ	167
Tarihi Açıdan “Yeni” HSYK	167
TÜRK MODERNLEŞMESİNİN YENİ HÜSRANI: “ <i>YENİ</i> ” HSYK	167
YENİ HSYK:MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİNDEN	
GENİŞLETİLMİŞ MİLLÎ GÜVENLİK KURULU’NA	171
I. OSMANLI DÖNEMİ	172
A. Tanzimat Öncesi Dönem	173
B. Tanzimat Dönemi	174
II. 1924 ANAYASASI DÖNEMİ	176
III. 1961 ANAYASASI DÖNEMİ	178
IV. 1982 ANAYASASI DÖNEMİ	179
İKTİDARIN BİR CEVDET PAŞASI VAR MI?	181
Müessesenin Gücü	182
Terakkinin Gücü	183
YARGI, POLİTİKA ve YENİ ANAYASA:	
YENİ İKTİDAR ve YENİ DÖNEM	185
Yeni İktidar ve Yeni Politik Kuşaklar	185
Sorunun Ortaya Çıkışı: Demokrasi mi? İktidar Mücadelesi mi?	189
Nasıl Başladık ve Bugüne Nasıl Geldik?	189
Politik Muhtevanın Çöküşü	192
Yeni HSYK: Geçiş Süreci HSYK’sı mı?	194
Yeni Anayasaya Doğru Balık Hafıza ile Yol Almak	196
Yeni Anayasa ve Sivil Toplum: AÇG ve YAP	196
SONUÇ	203

ÖNSÖZ

Yargı, Türkiye'nin modern tarihinde ilk defa farklı bir politik vadin aracı olarak öne çıkarılmaya başlandı.

Kabaca “yargı yoluyla demokrasi” olarak adlandırılabilir bu vaat, Türkiye'deki iktidar yapısının tarihsel mirası göz önüne alındığında, vaat sahibine ciddi avantajlar sağlıyor. Bu vaat, hukukun herkese eşit uygulandığı yeni ve daha ileri bir demokrasiye dönük umudu politik planda alabildiğine karşı konulamaz kılıyor. Böylece, hukuk ve adalet noksanlığına özel bir vurgu ile şikâyet konusu yapılan geleneksel iktidarın demokratik dönüşümünün hep ihmal edilmiş olan hukuksal imkânları, yeni iktidar güçleri tarafından nihayet tedarik edilmiş oluyor. En azından, yargı yoluyla demokrasiye dönük güçlü bir başlangıç yapıldığı ve demokratik iktidara bu yolla daha da yakınlaştığımız müjdesi veriliyor. Ve hepimiz bundan demokrasi adına heyecan duymaya çağrılıyoruz.

Bugünün yeni politik gelişmeleriyle tarihsel olarak çözülmeye başlandığı söylenen asıl sorun, kendi eylemlerini hukuk ve yargı alanının dışında tutan *geleneksel iktidarın* Türkiye'de hukuk ve yargı alanlarını sadece kendisi için yararlı olan araçlar tarzında inşa etme(s) *geleneğidir*. Buna göre, Türkiye'de hukuk-iktidar ilişkisi daima geleneksel iktidar güçleri (ordu, bürokrasi ve aydınlar ittifakı) lehine çalışmış ve Türk hukuk ve yargı kültürü devlet iktidarının demokratik denetimini besleyecek bir siyasal geleceğin içine yerleşmemiştir.

Devlet iktidarının bir yandan halkın siyasal eyleminin yapılan-

dırdığı bir demokratik tercih alanı olmaktan çıkartılması ile diğer yandan devlet ve devlet aygıtları ve personelinin işledikleri suçların tutarlı bir ceza soruşturmasının konusu yapılmaması arasında “derin” bir siyasal bağ olduğu anlaşılıyordu. Böylece yargı, devlet iktidarının politik suçların merkezi olma eğilimini pekiştiren bir araca dönüşüyordu. İşte “Devletçi” bir yargıya ilişkin şikâyetlerimiz bu noktadan itibaren giderek derinleşirken “demokrat bir yargıya” olan ihtiyaç da *bu noktadan* itibaren anlam kazanıyordu. Bu çerçevede, demokrasi konusunda geçmişten farklı olarak, yargıya bugün yüklenen tarihî misyon, geleneğin yarattığı bütün sorunların bir bir hatırlatılmasıyla daha da vazgeçilmez kılınıyordu. Dolayısıyla, Hukuk ve adalet meselelerinin hem teorik analizimizin ve hem de politik eylemlerimizin ana eksenine ilk kez bu çapta yerleştirilmesi “gerçek bir yargı”ya ve “gerçek bir demokrasi”ye olan tarihsel beklentilerimizin tatmininin peşinen garantilenmesini de sağlamış oluyordu.

Buraya kadar her şey tutarlı görünüyor. Biraz daha pekiştirerek söylersek, geleneksel devletin ve Türkiye’deki kamu alanının bugüne kadarki liberal eleştirilerinin artık bir politik tecrübeye kavuştuğu savunuluyor. Yargı-demokrasi ilişkisi açısından yeni ve ilk kez olumlu bir “tarihsel dönüm noktası”nda bulunduğumuz konusunda uyarılıyoruz. Ve nihayet şimdi, “Nereye gidiyoruz?” sorusuna, yargıya yakıştırılan bu yeni tarihsel rolle birlikte, artık “Demokrasiye gidiyoruz” cevabı veriliyor. Bununla beraber, ortada garip bir durum var. Yargı ve yargıçların politik alana dönük müdahalesine ilişkin itiraz ve isyanların en üst seviyesini bulduğu bir ânda “yargı yoluyla demokrasi” sözlerinin sarf edilmesi, vaat edilen demokrasinin politik ve tarihsel dayanıklılığı konusundaki sorgulama çabamızı kışkırtıyor ve ortadaki garipliği ciddî bir politik soruna dönüştürüyor. Daha başka deyişle, Türkiye’deki devlet yapısı içinde yargının politik vesayete ilişkin tarihsel rolü her nasılsa birdenbire politik demokrasiye evriliyor. Hokus pokus! Yeni dönem ve yeni iktidar! İşte yargı ve işte demokrasi!

Özellikle de iktidarın failinin değiştiği bugünlerde, giderek popülerleşen bu analizin – başka bir niyet taşıyor ise – aşırı iyimser olduğunu söylemekle iktifa edelim. Buradaki en önemli soru şu: Demokrasiyi getirmesini beklediğimiz yargının kim olduğunu, ne yaptığını ve ne yapabildiğini tarihsel olarak sormak gerekmiyor mu? Ve demokrasiye verilen yeni tarihsel rolü, böyle bir yargının karşılama kapasitesinin bulunup bulunmadığını ciddî- yetle düşünmek zorunda değil miyiz? Kendisi demokratikleşme- miş bir yargının demokrasiye aracılık etmesi mümkün müdür? Dahası karşımızdaki “şey”in bir yargı olup olmadığını kapsamlı bir sorgulamanın konusu yapmamız gerekmez mi? Bugün yargı- nın geçmişte hesap sorulmayanlardan ilk kez hesap sorması, ona yeni bir tarihî rol tevdi etmek, ama daha önemlisi “tarihî bir dönü- şüm” olarak görmek için yeterli midir? Türkiye’nin hukuk, adalet ve yargı bahsindeki siyasal ve tarihsel eksikliklerinin sade- ce bazı “failler”den kaynaklandığını düşünüyorsak, aslında çok eksikli bakıyoruz demektir. Geçmişin iktidar faillerinin bugünün kriminal failleri olmasının tek başına bir ilerleme olduğunu dü- şünmek hakikaten yüzeysel bir tarih okumasına sahip olduğumuz anlamına gelir. Evet, bir anlamıyla bu bir ilerlemedir ve hesap so- rulmamış olan güçlerden hesap sorulması tarihsel bir farklılaşma- ya işaret eder. Buna karşılık, geçmişin iktidar faillerinin geçmişin refleks ve pratiklerinin oluşturduğu bir geleneğin içinde kriminal fail haline getirilmeleri sadece iktidar sahibinin değiştiğini göste- rir. Fakat geleneğin değiştiğini ve demokraside ilerleme kayde- dildiğini göstermez. Tam tersine, geleneksel iktidarın uygulamaları, pratikleri ve zihniyetinin kendi muhaliflerini kuşatacak ve teslim alacak kadar güçlü olduğunu gösterir.

Tarihsel bir ilerleme için bu geleneğin bizzat kendisinin değişti- ğinden söz etmek gerekir. Böyle bir dönüşüm gerçekleşmediğin- de, yargı ve tabii ki demokrasi bakımından ceberrut devletin so- run çözme biçimine atıfla sadece “yargı meselesi hallolunmuş- tur...” diyebiliriz. Bu halde yeni gelen iktidar sahibi de tıpkı eski- si gibi, meseleyi çözmek yerine meselenin siyasal ve tarihsel ze-

minlerini halkın ilgisinden saklama yoluna gitmiş, geçmiş ve geleceğin malum “çözüm” pratiğinin vasatında yoluna devam etmeyi tercih etmiş demektir.

Bugünün gündemlerinin âcil politik soru ve sorunlarından birisi de bu noktada yer almaktadır. Ve nihayetinde demokrasi, hukuk ve adalet sorunlarına ilişkin bu tartışmalarımızı hakkıyla yapabilmek için yargı üzerine daha ciddî gündemler oluşturup, analizlerimizi hem daha somut ve ayrıntılı alanlara ve hem de bütünsel bir çerçeveye taşımak durumundayız. İşte bu çalışma, Türkiye’de yargının “hayat alanları”nı, yargıç ve savcıların bakış açılarını, demokratik tecrübelerini, iktidar ve güçler ile kurduğu ilişki biçimlerini, o ilişki biçimlerinin demokratik-antidemokratik niteliğini velhâsıl “yargı dünyası”nın siyasal-sosyal-kültürel kapasitelerini somut bir bağlam içinde tartışmaya açarken Türkiye’nin demokrasi, hukuk ve adalet tartışmalarına somut bir gündem kazandırma iddiasını da taşımaktadır. Dolayısıyla, yargının adalet arama potansiyeline dikkat çekmek ve bu suretle yeni bir döneme, yeni bir “demokrasi”ye doğru giderken eski ile olan ilişkimiz üzerinde bir kez düşünmeye davet etmektir amacımız. Dolayısıyla, çalışma, “nereye gidiyoruz” genel sorusu üzerinden yapılacak tartışmalara, yargı ve politika bağlamı yoluyla hem bazı sorular hem de bazı cevaplar getirmeyi amaçlamaktadır.

GİRİŞ

Türkiye’de yargı, 12 Eylül 2010 referandumunun arkasından bir demokrasi süreci yaşadı. Fakat yoluna, bu süreçte hiçbir şey olmamışçasına devam ediyor. 2010 HSYK seçimlerinin olumlu anlamda dahi bir anlama ve açıklama çabasına konu edilmemesi ve konunun göz önünden alelacele uzaklaştırılmaya çalışılması hayra alâmet değil. Kötü şöhretleri ile bilinen tüm kurumlar çökerken arkalarında yenisinin inşasının gururla kutlandığı bir şenlik havası bırakırlar. Buna karşılık ortada, beklenen gururun izi görünmüyor, ama garip bir utanma duygusunun varlığı hissediliyor. Yargı mensuplarının büyük çoğunluğu, yaşadıkları bu çok önemli deneyim hakkında geriye dönüp tartışmaktan pek hoşlanmıyorlar. Açıkçası “seçmen iradesine ve demokrasiye saygı duyalım” söyleminin ötesinde bir tartışmaya dâhil olmak istemiyorlar. Kuşkusuz hâkim-savcıların “ne olduysa oldu, artık önümüze bakalım” yolundaki beyanları, yalnızca “göçebe kültür algı”sından kaynaklanmıyor. Aynı zamanda, yargıdaki bu ilk geniş kapsamlı demokrasi deneyiminin ayrıntılarıyla değerlendirilmesinin siyasî ve yargısal ahlâka ilişkin bir yığın soruyu ve sorunu da beraberinde getirmiş olmasından kaynaklanıyor. Toplumun giderek daha geniş kesimlerinin sorduğu “Adalet Bakanlığı’nın listesi var mıydı?”, “Bürokratlar, seçimi idarî güç ve yetkileriyle mi örgütlediler?”, “Bürokratlar kimi temsil etmektedirler? Yargıçları mı Bakanlığımı?”, “Kürsü hâkim ve savcıları HSYK’da temsil edilmekte midirler?”, “Gerçekten bir seçim ve demokrasi süreci yaşandı mı?” vb. gibi daha da uzatılabilecek bir yığın sorunun üstesinden gelmek sadece entelektüel bir dayanıklılığı değil, aynı zamanda etik ve ahlâkî bir zindeliği de talep etmektedir.

HSYK seçiminin ve bizzat yargının kendisinin giderek çoğalan soruların hedefi haline gelmesine rağmen yargının içinden ve aydınlardan, maalesef ciddi cevaplar üretilemiyor. Hattâ neredeyse cevap üretmekten kaçınıyor. Dolayısıyla bu sorunların tartışılmasına yönelik hazırlıksızlık, sadece hâkim-savcılarda değil, aynı zamanda liberal-demokrat aydınlar arasında da görülmekte ve korkutucu ölçüde bir yaygınlık göstermektedir. Onlar da soruna garip biçimde bir uzak durma refleksi ile yaklaşıyorlar. Sanki yüzleşmekten kaçmak ister gibiler. Yücel Sayman gibi saygın bir hukukçu aydın bile “Ortada bir seçim olmuş, 6500 oy gibi yargı mensuplarının %70’nin oyunu alan insanların tehdit ile seçildiklerini söylemek bütün hâkim ve savcılara hakaret olur. Hakkı ile seçildikleri ortada” mealinde sözler sarf ederek bu tartışmayı geride bırakmayı teklif ediyor. Aslında bu teklif, birçok liberal ve demokrat aydınının HSYK seçimleri ve yargı bahsi karşısındaki ruh halini ve tedirginliğini ele veriyor. Ortada açıklama girişiminden dahi çekindikleri bir sorunun mevcudiyeti var ve dolayısıyla bütün o malûm soruları halının altına süpürmek gerilimi artırmaktan başka bir işe yaramıyor. Hâlbuki 1982 Anayasası referandumunu analiz ederken hiç kimse %91’lik bir halk çoğunluğuna hakaret etmediğine ve asıl olarak iktidar uygulamalarına odaklanan bir değerlendirme yaptıklarına göre, 2010 HSYK seçimini analiz etmek için de hâkim-savcıların %70’i ile gerilimli bir tartışmaya girişmeye hiç gerek yoktur. Yeter ki olan biteni saklamaya yeltenmek yerine anlamak ve açıklamaya çalışmak için cesaretimiz olsun...

12 Eylül referandumu sürecindeki “evet” tercihini, demokratik ve sivil bir tarihî arayışın merceğinde büyütme isteyenlerin HSYK seçimleri ve sonuçlarını herhangi bir gerilim yaşamaksızın atlatmaları mümkün değildi. Çünkü onların da gözü önünde yaşandı her şey. Fakat mevcut gerilimin liberal-demokratlar tarafından “yok canım, ortada demokratik ve sivil arayışlarımıza dönük bir tehlike yok” sayıklamasıyla atlatılmaya çalışılmasının ciddi bir mantıksal temeli yoktur. Ortada bir yığın soru ve sorun var-

dır ve eğer HSYK seçimlerinin yarattığı sorunları kendi demokrasi gündemlerine almaktan çekinmeye devam ederlerse, daha ilk günlerden itibaren yaşanmaya başlanan utancın ilerleyen zamanlarda daha büyük bir tarihî levhaya kaydedileceğinden kuşku yoktur. Bu konuda da 82 Anayasası referandumu ve 12 Eylül darbecilerinin durumlarını hatırlamak öğretici olmalıdır.

Fakat HSYK seçiminde yaşanan tüm sorunları bir “geçiş süreci”nin mantığı veya “reel siyaset” çerçevesi aracılığıyla mâzûr görmeye çalışanlar açısından pek bir sorun görünmüyor: Sancısız doğum olmaz! Bürokratsız bir HSYK da olmaz! Vesayetsiz bir yargı seçimi ise hiç mi hiç olmaz! Tabî ki bu yaklaşıma dönüşümün aslî aktörleri tarafından bakıldığında, mantıksal açıdan uyumlu, tarihsel açıdan da uygun bir tablo vardır. Onaylanamaz ama akılcıdır. Fakat “ellerini ovuşturanlar”ın dışında kalanlar açısından bir sorun görünüyor. O malûm sorun ise, takip ettikleri aklın ta kendisinin toplumsal meseleleri mekanikleştiren bir “*irrasyonel*” temeli içermesidir. Çünkü bu politik akıl, iktidar sahibi dışındakileri; seni, beni ve hepimizi, yani iktidar merkezinin dışında kalan herkesin sadece birer teferruat olarak harcanmasının meşrulaştırılmasını da gerektiriyor. Buradan hareketle de “olan olmuş, olacak olan da olacaktır. Kaçış yok” diyerek, demokrasi, yargı ve HSYK sorununu unutmaya çağırıyoruz. Sorunun bu kadar basit ve mekanik olduğunu sanmamız kuşkusuz onların bundan sonraki yapacakları açısından da işlevseldir ve dahi işlerine gelir. Fakat hayat onların sandıkları gibi işlemiyor ve iktidar kibri çöküşü beraberinde getiriyor.

İşte bu çalışmanın görevi, birçok kimsenin bir türlü üstlenmek istemediği, farklı nedenlerle kaçındığı, çekindiği ve belki de bazılarının da utandığı bir yargı ve demokrasi tartışmasını 2010 HSYK seçim süreci üzerinden elzem hale getirmek ve tüm tarafları bu örgütlü sessizlikten kurtulmaya çağırmaktır. Kuşkusuz bu görev, öncelikle Demokrat Yargıya ve onun başkanı olarak bana düşmektedir. Yargıda seçim sürecinin içinde ve taraflarından birisi olmak, yalnızca bu süreçteki eylem ve tutum alışlarımızı değil, ay-

I.

SEÇİM İÇİN ÖN HAZIRLIK ve GİRİŞİMLER

YARGIDA DEMOKRASİ GELENEĞİ

Yargıda 1961 Anayasası'na kadar bir nevi “antik demokrasi” modeli egemendi. Buna göre seçme hakkı ve özgürlüğü, sadece Yargıtay ve Danıştay gibi yüksek mahkeme üyelerine tanınan bir “erdem” olarak tezahür ediyordu. 1961 Anayasası ile seçim, Yüksek Mahkemelerin dışına doğru taşıdı ve ilk derece mahkemelerinin birinci sınıfa ayrılmış hâkim ve savcılarına kadar uzanan daha geniş bir zemine yerleşti. “Antik demokrasi” (*oligarşi*) modeli ilk kez yargının “alt sınıf”larını böylece kabullenmeye başlamıştı, lâkin “alt sınıf kültürü”nün çeşitli tezahürleri karşısında – 1971 yılında – yeniden eski modele dönülmesi kararı alındı. Yargıçların demokrasi ile yüzleşme halleri pek beğenilmemişti “büyükler” tarafından. Sonraki dönemlerde, ilk derece hâkim ve savcılarının, seçim ve demokrasi tecrübelerinin ne kadar sorunlu sonuçlar doğurduğuna dair dramatik anlatımlar hiç eksik olmadı. Ta ki 12 Eylül 2010 Anayasa değişikliği referandumuna ve bu referandumun kabulüyle 17 Ekim 2010 günlü HSYK seçimine kadar. Bu referandum ile beraber yargıda ilk kez bir “*modern demokrasi*” fırsatı doğmuş, “*kadın-erkek*”, “*siyah-beyaz*”, “*zengin-yoksul*”, “*patrici-pleb*” her hâkim ve savcının oy kullanma hakkı anayasal bir teminat altına alınmıştı. Kuşkusuz hikâye bu kadar basit değil.

Çünkü modern demokrasi kendi sorunlarını beraberinde getiriyor ve oyların eşitliği ile güçlerin eşitsizliği arasındaki tarihî gerilimin bu kez yargıda yaşanması kaçınılmaz hale geliyordu. Türkiye’de yargı-demokrasi ilişkisinin hiçbir ciddî geleneğe sahip olmaması ve yargının demokrasi algısının zayıflığı, 2010 referandumu ile önümüzde beliren seçim ve demokrasi fırsatının başarısında da belirleyici olmuştur.

Seçimin giderek postmodern bir demokrasi kavrayışına doğru evrilmesi ise çok daha özgün bir tarihî öykü çıkarmıştır ortaya. Daha bir kanunlaşma gerçekleşmeden seçim hazırlıkları yapılması, hattâ bürokrasinin seçim mevzuatında sadece kendisini tarif etmesi, seçimin bir ay gibi “ânlık” bir sürede gerçekleştirilmesi, propagandanın yasak olması ve daha neler neler...

Türkiye’de yargının demokrasi ile geçmiş imtihanlarından sonra bu kez 2010 HSYK seçimlerinin nasıl bir somut demokrasi tecrübesi yarattığını seçimin tüm taraflarının hazırlık ve girişimleri üzerinden anlamaya çağırıyoruz herkesi.

TEMEL SORUNLAR

2010 HSYK seçimine “dereyi görmeden paçaları sıvayarak” yaklaşmak gerekiyordu kuşkusuz. Başka deyişle, henüz HSYK seçimleri yasallaşmadan hazırlanmaktan başka çare yoktu. Çünkü Anayasa değişikliğinin hemen ardından çok kısa bir sürede yeni HSYK’nın oluşturulması da bir anayasa kuralı olarak belirlenmişti. Bu süre tabii ki “dereyi önceden görenler” için bir “oldubitti süresi”ydi ve sürece belirli bir ânında katılmak isteyenler açısından ciddî sorunlar doğuruyordu. HSYK aday adaylarının göz açıp kapayıncaya kadarki bir süre içinde kendi adaylıklarını pekiştirmeleri ve bunu yaygın bir kabule dönüştürmeleri gerekiyordu. Fakat bu pek mümkün değildi. Çünkü yargıda seçim eğilimlerini gerçek bir tercihe dönüştürecek bir “kamu alanı” zaten yoktu. Böyle bir durumda “kişisel tanınırlıklar” öne geçiyordu. Fakat “popülarite”nin imkânları da çok sınırlıydı. Tanınan ve popüler olmuş isimler hakkındaki bilgiler de yaygın bir güven

uyandırma potansiyeli bakımından çok kıt bir seviyedeydi. Bu durum, HSYK aday adaylarını hızla ilerleyen bir trenin içinde savrulurken şaşkınlık içerisinde tutunacak dallar aramaya yöneltmekten başka bir sonuç doğurmadı. Nihayetinde bırakın önceden “paçaları sıvamayı”, hem dereyi kurup hem de üstünden trenle geçmeye hazırlananlar dışındaki tüm taraflar açısından HSYK seçimlerine hazırlanma ve girişimlerde bulunmak konusundaki stratejik ve taktik tüm meseleler tamamen belirsizliğe mahkûm bir durumdaydı.

Diğer yandan hâkim ve savcılar hangi adayları neye dayanarak seçeceklerdi? En önemli soru buydu. Ama sorunun hiçbir ciddî cevabı yoktu. Çünkü, ortada “demokratik bir tercih” yapmayı mümkün kılacak bir temsil zemini yoktu. Adaylar, seçmenlere dair neyi temsil edeceklerdi? Seçmenler adaylardan neyi bekleyeceklerdi? Ve seçmenler, seçim sonrasında üyelerle ilişkilerini hangi program ve ilkeler üzerinden yürüteceklerdi? Üyelerin sorumlulukları neler olacaktı? Bir seçimi seçim ve bir demokrasiyi demokrasi yapan bu en temel ve minimum sorular seçim sürecinin tamamen dışında bırakılmış durumdaydı. Seçmenler ile adayların karşılıklı buluşacakları bir “seçim alanı”, tercihi belirleyecek bir temsil ve vekâlet metni-zemini olmadığında seçmenler açısından rasyonel sorular farklılaşıyordu: “Seçimi kim kazanabilir?” ve artık belli olan bu iktidar dönüşümünden “Ben ne kazanabilirim?” soruları belirleyici bir hale geliyordu. Bunun kaçınılmaz sonucu ise büyük güçlerin ve özellikle de yerel adliyeler bakımından Adalet Bakanlığı bürokrasisinin öne geçmesiydi. Bir başka sonuç ise bu seçimin bir seçim olmaktan çıkmasıydı.

Doğrudan yargıya dair bu özgül meselelerin dışında daha genel bir başka önemli sorun ise, halkın ve yurttaşların, yargının demokrasi tecrübesi ile olan doğrudan ilgisine ve toplumun bu noktadaki çıkarlarına vurgu yapmak gerekliliği ile ilgiliydi. Bu anlamda, yargıdaki seçimin, bütün dinamikleri ve sürecin işleyiş pratikleri ile birlikte, yargıç ve savcılarının sadece kendi meslekî dünyalarının içinde saklayabilecekleri ve saklamaya hakları oldu-

ğunun kabul edildiği bir geleneksel taassuptan kurtarılması da gerekiyordu. Toplumun ve yurttaşlarımızın yargıdaki seçimlerin yapılış biçimi ve süreçleri konusunda sorgulama ve denetleme haklarının öne alınması da bir başka ve başa çıkılması gereken sorun olarak belirginleşiyordu.

ÖNGÖRÜLER

Demokrat Yargı açısından ise HSYK seçimlerine hazırlanma çabasının temel zemini bir kaç temel tespitin üzerinde yükseliyordu. İlk olarak, HSYK seçimi sorununa gündemdeki Anayasa değişikliği referandumunun mevcut politik tercihleri üzerinden bakmayı zorunlu kılıyordu. Bu anlamda “evet” ve “hayır” tercihlerine bağlı bir HSYK seçim stratejisi öngörmek gerekiyordu. Başka deyişle, Demokrat Yargı açısından “evet” tercihini benimseyen tüm tarafların HSYK seçim sürecine nasıl bir ittifakla taşınabileceği ve bunun araçlarının ne olacağı sorunu üzerinde düşünmeyi zorluyordu. Buna bağlı olarak ikinci önemli unsur ise HSYK seçiminin referandum süreci içindeki demokratikleşme ve sivilleşme söylemleri ile bağını belirli bir tutarlılık içinde geliştirme sorunuydu. “Üstünlerin hukuku değil hukukun üstünlüğü” sloganı hükümet tarafından en çok ileri sürülen slogan idi. Peki HSYK seçim sürecinde yüksek yargı ve Adalet Bakanlığı gibi bir “üstün”ün varlığı sorgulanmayacak mıydı? Kuşkusuz bu sorunun cevabının takip edilmesi görevi de referanduma “evet” propagandasında aktif rol alan bana ve diğer Demokrat Yargı yöneticilerine ait idi. Ve üçüncü olarak ise, HSYK seçiminin belirli bir PROGRAM temeline sahip olması zorunluluğuydu. Bu nokta da hem adayların tercih edilmesinde hem de seçildikleri takdirde HSYK üyelerinin sorumluluklarının neler olduğunun belirlenmesinde ilân edilmiş olan bu program temsil ilişkisinin de niteliğini belirleyecekti.